

PLASTİK SANATLARDA LİSANS ÜSTÜ EĞİTİM PROGRAMLARINDA UYGULAMALI ALAN ARAŞTIRMALARI

Doç. Bedri KARAYAGMURLAR

(DEÜ Buca Eğitim Fakültesi - Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi)

ÖZET

Eğitim fakültelerinin yeniden yapılanması sırasında kapatılan anabilim ve Anasanat dalları, lisansüstü programlarda da yok sayıldı. Bu nedenle akademik alanların özelleşmesi olanağı ortadan kaldırıldı. resim-İş eğitimi programlarının içinde yer alan uygulamalı alanlar seçmeli ders olarak yer alsa da, uzmanlık alanı belirlenmesinde hiçbir etkileri yok. Bu durumun akademik çalışmaları sınırladığı düşünülmektedir. Resim, heykel, baskı resim ve grafik tasarım alanları ve bunların eğitimi, araştırmacıların çalışma alanlarını belirleyeceği gibi, akademik yapılanma açısından da önemlidir. Konu, araştırma, programlar ve akademik yapılanma açısından ele alınacaktır.

Anahtar Sözcükler: Eğitim fakülteleri, Sanat Eğitimi, Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanma.

ABSTRACT

When the Education Faculties were being structured, the basic science and the basic art branches had not been denied at postgraduate programmes too. So the chance of privateness had been abolished. At the same time, the practical areas have been taken one's place like chosen lessons that all hasn't effected. This situation has bordered some academic studies. Paintings, statues, printings and graphic designs and education all of them not only will be determine but also will be important for academic structures.

This subject will be examined in good condition over the researches, the programmes and the academic structures.

Key words: The Education Faculties, Art Education, The New Structure of The Education Faculties.

Her ülke kendi amaçlarına uygun eğitim modelleri geliştirir. Ülkemiz sanat eğitimi programları için yeterli deneyimi oluşturmuş, uluslar arası gelişmeleri izleyecek kadrolara sahipken, ülkenin gelecek amaçlarına uygun olmayan programların bir yabancı ülkeden alınarak dayatılması açıklamaya çalışacağımız sorunların temel nedenidir. Lisans düzeyinde başlayan "yeniden yapılanma" adıyla oluşturulan programlar lisansüstü düzeyde sorunların büyümesine neden olmakta ve gelecekle ilgili önemli kaygıların da kaynağını oluşturmaktadır.

Eğitim fakültelerinin resim-İş öğretmenliği programlarında uygulamalı alan dersleri öğrencilerin ilgileri doğrultusunda seçimlik ana dal ve seçimlik yan dallar biçiminde yürütülmektedir. Amaç öğrencilere, bir eksen çevresinde resim öğretmenliğinde kullanacakları temel bilgi ve becerileri kazandırmaktır. Seçmeli ana dalları diplomalarına yansıtılmaz. Çünkü onların alan kültür ve becerilerini belirli dengeler içinde ilgileri doğrultusunda, gittikleri okullarda aynı işi sürdürmelerine olanak sağlayacak biçimde almaları programın ana hedefidir.

Programı bitiren her öğrenci ilk ve orta öğretim düzeyindeki bütün okullarda iki ve üç boyutlu çalışmalar içeren müfredatları yürütecek niteliklerle donatılmış olarak diploma alırlar.

Yeniden yapılanma adı altında gündeme gelen uygulamalar lisans düzeyinde alan derslerinin kredi ve saat sayılarını azaltmanın yanında bölümler içindeki anasanat dallarını da ortadan kaldırdı. Bütün alanlar aynı anabilim dalının parçalarına dönüştüler. Bunu sonunda, resim, heykel, baskı resim, grafik tasarım alanları kendi içinde gelişme şansını yitirdi. YÖK'ten gelen bir yazı ile çalışan bütün öğretim elemanlarının alanı, (uzmanlıklarına çalışmalarına bakılmaksızın) sanat eğitimi olarak belirlendi. Kadro içinde çalışanların hangi dersi yürüteceklerine ilişkin değerlendirme öğretim elemanlarının keyfi tavrına bırakıldı. Anabilim dalları bu yeni programla yaşanan sorunları kendi içlerinde çözmeye çalışsalar da akademik yapılanmadan yöneltilen yapılanmaya dek bir çok sorun ortaya çıktı. Bu sorunların en başında gelen hiç kuşkusuz bu yeni yapılanmanın lisans üstü programlara yansımalarıdır.

Lisans üstü eğitim veren enstitüler, ilgili alanlarda araştırma yapılmasını ve üniversitelerin gereksinim duyduğu öğretim elemanlarını yetiştirmeyi amaçlar. Bir programın açılması öğretim elemanı ve öğrenci kaynakları değerlendirilerek yapılır. Şimdi yeniden yapılanmadan sonra aynı gerekçelerle plastik sanatlar alanında açılan eğitim bilimleri içindeki programları ve bu programların geleceğe etkilerini değerlendirelim.

Resim-iş öğretmenliği ile ilgili yüksek lisans ve doktora programlarını amaçları, işleyişi ve sonuçları bakımından ele alalım. Şu resim ve iş başlıkları bile programların içeriklerine ve amaçlarına uygun değil gerçekte. Resim adıyla programlarda dersler olmakla birlikte iş adı altında hiçbir ders ve program bulunmamaktadır. Resim-iş öğretmenliği yüksek lisans ve doktora programlarındaki seçmeli alan derslerinden sadece biridir resim. Örneğin bu programlarda grafik tasarım seçen bir öğrenci hiç resim dersi almadan resim-iş öğretmenliği anabilim dalı bilim uzmanı ya da resim-iş öğretmenliği anabilim dalı doktoru olacak demektir. Bu işin bir yanı. Programın adıyla içeriğinde ortaya çıkan bu durumun başka sonuçları olacağını da ileri sürebiliriz. Programlarda hazırlanan tezlerin resim-iş eğitimi ile ilgisinin biraz zorlamayla kurulmaya çalışılması plastik sanatlar içindeki bir çok alanın neredeyse yok sayılmasına neden olduğu gibi bu alanlarda özelleşmeyi engellediği de düşünülmektedir. Oysa günümüzde sanat çok değişik disiplinleri içermektedir. Resim yalnızca bunlardan biridir. Eski programlarda Resim-İş bölümü olarak gözükmekte ve içinde yukarıda saydığımız dalları barındırmaktaydı. Müzikle birleştirilerek bu ana dalların dala dönüştürülmesi günümüzde yaşadığımız sorunların da kaynağı olarak gözükmektedir.

Araştırmalar ve uygulamalar açısından ortaya çıkan, özelleşmeyi engelleyen bu durum sanat eğitimi alanında yetiştirilecek elemanlar bakımından da sorunlar taşımaktadır. Lisansüstü çalışmalarda özelleşmek bütün dünyada önemliken, yeniden yapılanma doğrultusunda bunun önü kesildi ve herkesin "resim-iş öğretmenliği bilim uzmanı" ya da "resim-iş öğretmenliği doktoru" olması için anlaşılabilir bir yaklaşım sergilendi. Öğretmenlik bir bilim alanı değil bir meslektir. Bu nedenle öğretmenlik adıyla bilimsel programların açılması bize göre alanı daraltmaktan, özel (spécifique) alanda yetişmiş elemanların önünü kesmekten başka bir işe yaramaz. Örneğin Özel Hukuk Anabilim Dalı olabilir ama Avukatlık ya da Ağır Ceza Hakimliği anabilim Dalı olamaz. Örnekleri siz çoğaltabilirsiniz. Buradan yola çıkarak, gelecekte bu programları bitiren resim-iş doktorlarını resim-iş eğitimi anabilim dalı içinde hangi derslerde görevlendireceksiniz. Bütün kadronun resim-iş doktoru olduğu bir alanda çok özel eğitim gerektiren alanlar için bu elemanların transcriplerine mi bakacaksınız? Başka türlü düşünelim. Bu elemanların yetişme amacı, resim-iş eğitimi alanındaki alan formasyonu veren

dersler olarak mı belirlendi? Uygulamalı alan eğitimi için bu modelin yeterli olanağı sunmadığı düşünülmektedir. Eğitim alanında bilimsel çalışma yükümlülüğü olan araştırmacıların sanat alanında öğrencilere aktarmaları gereken kişisel bilgi ve deneyleri yeterince oluşturamayacakları düşünülmektedir. Yeniden yapılanma içinde sanat bölümlerinin birer meslek okuluna dönüştürülmek ve bu eğitimi alanların sanatçı olmalarının önünün kesilmek istendiğini düşünüyoruz. Oysa bütün gelişmeler birey olmanın önemli olduğunu vurguluyor. Elinden anlatım olanakları alınmış bu alanda deney oluşturmaları engellenmiş bireylerin yetiştirecekleri sanat eğitimcilerinin (resim-iş öğretmenlerinin) nasıl bir işlevi yerine getirecekleri tartışılmalıdır. Uzun dönemde ortaya çıkacak sakıncalar düşündürücüdür.

Eğitim fakülteleri sanat eğitimi veren bölümlerinde görev alacak bu program mezunları akademik ilerlemelerde de bilim alanlarında beklenenleri gerçekleştirmek için, istekleri dışında da olsa sanatsal etkinliklerden uzak kalacaklar. Sanatsal etkinlikler gerçekleştirmek yerine yayın yapmak tek seçenek olarak duracak önlerinde. Aralarında sanatçı tavrı sürdürenler çıksa da, gelecekte, uygulamalı alan eğitiminde deney eksikliğinin sanatsal beğeni düzeyinin düşeceğini varsayım olarak ileri sürebiliriz.

Bugün sanat bölümlerinin kadrolarını oluşturan kişilerin kendi eğitimleri sırasında o alanda başarılı sanatçı öğretim elemanlarından etkilenecek bugünlere geldikleri açıkça ortada. Gelecekte içinde sanatın yeterince yer almadığı sanat eğitiminin (resim-iş öğretmeliği) nasıl bir yapı oluşturacağı bilinmemektedir. Sanat eğitiminin çok önemli bir parçası olan uygulamalı alan eğitiminde sanatçı öğretim elemanlarının yetiştirilmesi bu programla olası gözükmeyeceği gibi yetişenlerin de alanlarının sürekli belirsiz kalacağı ve neredeyse aspirin öğretim elemanına dönüşeceklerini düşünmek ürkütücü. Bu durum lisans üstü program açma amaçlarına da uygun düşmemektedir kanısındayız.

Şimdiye dek yürüttüğümüz program içinde seçmeli alan derslerini programın en yüksek kredi saat sayısına sahip dersler olarak gözükmeyeceğine karşın, bu alanların diplomalara yansımayaacak olması nedeniyle programda belirleyici olma şansları da yoktur. Bir olasılık olarak, heykel eğitimi almamış bir resim-iş öğretmeliği doktoru, eğer dosyasında örnekleyebilirse, bir resim bölümünde heykel derslerini yüklenmek zorunda kalacak. Daha benzeri pek çok durumla karşılaşacağız. O zaman sorman gerekecek resim-iş öğretmenliği lisansüstü programlar nasıl bir işlevi yerine getirecekler.

Sonuç olarak, eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması, ülkemizin sanat eğitimi deneylerini dışlayan, ülkemiz koşulları açısından, sanat eğitimcisi yetiştirme için gerekli olanakları taşımayan bir uygulamayı sürdürmektedir. Bu programlarla uygulama alanlarının anasanat dalı olma özelliklerinin ortadan kaldırılması, bu alanları verimsiz du-

ruma getirmiştir. Lisans üstü programlarda sanat dallarının genel bir alan içinde seçimlik olarak gözükmemesi, bu alanlarda yapılacak özel çalışmaları engellemektedir. Bütün mezunların seçimlik dersler dikkate alınmadan tek alan mezunu olmaları gelecekte akademik kadrolaşmada da sıkıntılara neden olacaktır.

Bu bakış doğrultusunda:

1. Yeniden yapılanma bize göre yeteri kadar denemiş verimsiz bir yapı oluşturmuştur.
2. Sanat alanlarını sanat eğitiminin küçük bir parçasına dönüştüren uygulamalar sona ermelidir.
3. Resim-İş Eğitimi Anabilim dalları yeniden bölüm statüsüne dönüştürülmeli ve lisansüstü programlara temel oluşturan anasanat ve anabilim dalları yeniden açılmalıdır.
4. Lisansüstü programlar eğitim adıyla sanat dallarını merkez alan yeni programlar olarak yeniden düzenlenmelidir.
5. Eğer bütün bunların gerçekleşmesi mümkün olmuyorsa, lisansüstü mezunlarının sanat dalları, diplomalarında belirtilerek, daha sonraki çalışma ve görevlendirmelerde yaşanacak keyfiliğin önüne geçilmelidir.
6. Yürürlükteki program içinde yapılan araştırma ve tezlerde eğitim sözünün geçmesinin bir zorunluluk olarak dayatılması düşünülmemelidir. Çünkü sanat alanı ile ilgili bütün çalışmalar eğitime katkısı olacak çalışmalardır.

KAYNAKLAR

Dokuz Eylül Üniversitesi, **Eğitim Bilimleri Enstitüsü Kılavuzu** (2001-2002), İzmir 2001.

Dokuz Eylül Eğitim Fakültesi Kataloğu 2001-2002, İzmir 2001.

Dokuz Eylül Üniversitesi, **Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans ve Doktora Tez Özetleri** (1993), İzmir 1994.

Mary Stokrocki-Olcay Kırışoğlu, “**Ortaöğretim Sanat Öğretimi**”, Yök-Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Ankara, 1998. (Bkz. <http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/kitaplar/ilksanat.html>).

Fakülte-Okul İşbirliği, Yök-Dünya Bankası, Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, Ankara, 1998. (Bkz. <http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/kitaplar/ilksanat.html>).